

**ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ
МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

№ 31 (20) 2018

ТОМ 1

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Внесений до переліку наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук
(Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2013 № 1609)

Заснований в 2011 році

Виходить 4 рази на рік

Херсон • 2018 • № 31 (20) • Том 1

Засновник і видавець:

Херсонський національний технічний університет

Головний редактор

Савіна Галина Григорівна, д.е.н., професор, проректор
з наукової роботи ХНТУ МОН України.

Заступник головного редактора

Миколайчук Наталія Сергіївна, д.е.н., професор, директор
Центру післядипломної освіти ХНТУ МОН України.

Відповідальний секретар

Шандова Наталія Вікторівна, д.е.н., професор кафедри
менеджменту та маркетингу ХНТУ МОН України.

Редакційна колегія:

Савіна Г. Г.

(головний редактор), д.е.н., проф., проректор з наукової роботи ХНТУ МОН України.

Димитрова Віолета Янева

доцент, доктор, проректор з міжнародної співпраці та зв'язків з громадськістю Варненського економічного університету, завідувач кафедри економіки та управління торгівлею, Болгарія.

Шалва Гогіашвілі

доктор економіки Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі, Грузія.

Миколайчук Н. С.

(заступник головного редактора), д.е.н., проф., директор Центру післядипломної освіти ХНТУ МОН України.

Шандова Н. В.

(відповідальний секретар), д.е.н., професор кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ МОН України.

Коваленко М. А.

д.е.н., проф., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування фінансів, банківської справи та страхування ХНТУ МОН України.

Лопушинський І. П.

д.н. з держупр., проф., завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування ХНТУ МОН України.

Сарапіна О. А.

д.е.н., проф., завідувач кафедри обліку, аудиту і оподаткування ХНТУ МОН України.

Сідельникова Л. П.

д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ХНТУ МОН України.

Ушкаренко Ю. В.

д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин ХДУ МОН України.

Шарко М. В.

д.е.н., проф., завідувач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки ХНТУ МОН України.

Софієнко А. В.

к.е.н., доцент, декан факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу ХНТУ МОН України.

Шукліна В. В.

к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ МОН України.

Вольвач І. Ю.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ МОН України.

Набока Р. М.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ МОН України.

Савін С. Ю.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу ХНТУ МОН України.

**Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ, №17449-6199Р**

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради

Херсонського національного технічного університету, протокол №2 від 12.10.2018 р.

Адреса: Україна, 73008, м. Херсон, Бериславське шосе, 24, Херсонський національний технічний університет,
редакції: редакція журналу «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції»
E-mail: cerrkmi@ukr.net
Телефон: (0552) 32-69-47

© Херсонський національний технічний університет, 2018

© Редакція журналу «Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції», 2018

ЗМІСТ

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА.....5

Білоус С.П., Мельниченко Г.М., Гончаренко М.Ф. РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ КЛАСТЕРІВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	5
Солоха Д.В., Беякова О.В. ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРНОЇ МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	11
Трапаїдзе С.М. РОЛЬ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА В РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	16

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ24

Васильченко Л.С. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	24
Лісова О.В. МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ДЕМАРКАЦІЙНІ КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ, СУТНІСТЬ, ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ, КЛАСИФІКАЦІЯ	29
Франів І. А., Карлова О. А., Панасюк В.М. МАРКЕТИНГОВА ТОВАРНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВ АПК ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	36

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА42

Гончаренко І.Г., Слинько М.Ю. СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК НОВІТНИЙ ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	42
Дудяк Н.В. МЕХАНІЗМ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	47
Капленко Г.В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ.....	52
Коритний О.Г. ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	60
Носань Н.С., Гаврилюк О.В. КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	64
Середюк Т.Б. ОСОБЛИВОСТІ ДИФУЗІЇ ІННОВАЦІЙ У СЕКТОРІ ІКТ У КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ДО ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	69
Гарафонов О.І. УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ: ПРИНЦИПИ ТА ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ РОЗВИТКУ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	75
Пищенко О.В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	81
Селютін С.Т. МЕХАНІЗМ ІНСТИТУЦІЙНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ.....	89
Тидір Н.А. УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У НАПРЯМІ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	97

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ 101

Бондаренко В.М., Лучин О.М. ПЕРШОЧЕРГОВІ ОРІЄНТИРИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІІ.....	101
Голод А.П., Зибарєва О.В. МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	107
Горбань А.В. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА РІЧКОВОГО ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ ГІДРОТЕХНІЧНОГО БУДІВНИЦТВА НА ДНІПРІ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ (1950-1980 pp.).....	113
Жученко А.М. МІЖРЕГІОНАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ: ІНФОРМАТИЗАЦІЙНИЙ ТА ЛОГІСТИЧНО-РЕСУРСНИЙ АСПЕКТ.....	120
Шашина М.В. ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА ЗАСАДАХ МЕРЕЖЕВИХ СТРУКТУР	125
Бабчинська О.І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	130
Пінчук А.О. СТАЛІЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА ЗАСАДАХ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN	136
Федоренко А.Є. КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	143
Іванова М., Грошелева О. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ДІАГНОСТИКИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ	151
Коляденко О.Л., Іванченко В.О. ДРАЙВЕРИ ЛОГІСТИКИ, КЛАСТЕРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВРАХУВАННЯМ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ У ЛАНЦЮГАХ ПОСТАВОК	156
Кришталь Т.М., Якушева О.В., Новицька М.В. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ СУТНОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В РЕГІОНІ	163
Качала Т.М., Бондаренко В.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....	167
Пархоменко Н.М. ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ ЯК БАЗОВА УМОВА ФОРМУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЇ Й РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ РЕГІОНУ.....	173
Проскура В.Ф., Коляденко С.В. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕГІОНІ.....	180
Думанська К.С. КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЗАЦІЇ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОМИСЛОВОЮ КОМПАНІЄЮ ЗА УМОВ НЕВИЗНАЧЕНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ОТОЧЕННЯ.....	185
Хачатрян В.В. ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	193

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

УДК 332.122:332.021

Гончаренко І.Г.

*д.н. з держ.упр., професор
Черкаський державний технологічний університет*

Слинько М.Ю.

*аспірант PhD
Черкаський державний технологічний університет*

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК НОВІТНІЙ ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Обґрунтовано доцільність запровадження в країні новітніх інструментів регіонального зростання, найбільш результативним з яких виступає смарт-спеціалізація. Визначено сутність процесу смарт-спеціалізації регіону виходячи з практики запровадження цього інструменту в зарубіжних країнах.

Ключові слова: смарт-спеціалізація, регіон, інноваційний розвиток, якість життя населення, регіональна економіка.

Постановка проблеми. Економіка України та її регіонів вже досить тривалий час знаходиться у кризовому стані і вітчизняні фахівці досі не можуть знайти ефективних і дієвих шляхів стабілізації ситуації. Виходом з цього стану мало б стати залучення значних обсягів інвестицій до реального сектору економіки, проте за умови економічної та правової нестабільності в країні потоки інвестиції з інших регіонів світу є практично нульовими, а розмірів державних та приватних інвестицій є замало для стабілізації економічної ситуації. Важливою, якщо не головною, умовою оздоровлення економіки регіонів та набуття нею ознак конкурентоспроможності слід також вважати людський капітал, а тому потрібно було б докладати зусиль для його систематичного нагромадження та максимального залучення талантів до розвитку регіональної економіки. Проте, низький рівень оплати праці, відсутність достатньої кількості робочих місць, соціальна незахищеність та незадовільний рівень життя населення в регіонах країни спонукають найбільш професійно мобільну та обдаровану молодь їхати з країни у пошуках кращого життя. У більшості випадків таке рішення приймається назавжди, тим самим Україна повністю втрачає цю талановиту молодь й кваліфікованих працівників. Рішенням цієї проблеми мало б стати створення нових робочих місць із гідними умовами праці та конкурентоспроможною оплатою, проте для цього немає фінансових ресурсів. Отже можемо констатувати наявність замкненого кола.

Проте виходом з «глухого кута» має стати орієнтація на максимальне використання потенційних можливостей, ресурсів і переваг регіонів, що можна здійснити за допомогою використання новітніх управлінських інструментів. Зарубіжна практика показує, що найбільш результативним з таких інструментів виступає смарт-спеціалізація регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для України смарт-спеціалізація є абсолютно новим та невідомим інструментом, що і пояснює практично повну відсутність досліджень у цій тематиці. Водночас у розвинених країнах світу, і у першу чергу країнах Європи, різні аспекти поширення принципів смарт-спеціалізації починаючи з 2011 р. набули формалізованого вигляду та мають дієвий організаційно-консультативний супровід у вигляді спеціалізованої комп'ютерної платформи S3 Platform [1]. Активну роль у цьому процесі відіграють такі міжнародні організації, як Організація об'єднаних націй з промислового розвитку (UNIDO), Світовий банк (The World Bank Group), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD). Основною метою означеної цілеспрямованої

європейської політики є надання європейським регіонам кваліфікованої допомоги стосовно пошуку найбільш доцільних видів діяльності для окремої території, спрямування зусиль на які дозволить підвищити її конкурентоспроможність та забезпечити стаке зростання на перспективу.

З науково-практичної точки зору серед зарубіжних дослідників слід зробити акцент на роботах Муштра В. (Muštra V.), Шімунді Б. (Šimundi B.) та Куліш З. (Kuliš Z.), яку присвячено визначенню впливу смарт-спеціалізації на регіональну економічну стійкість в межах країн ЄС [2]; Маркула М. (Markkula M.) та Кун Х. (Kune H.) визначили роль університетів у регіональних інноваційних екосистемах у межах смарт-спеціалізації [3]; Крістенсен І. (Kristensen I.), Терас Дж. (Teräs J.), Войен М. (Wøien M.) та Рінне Т. (Rinne T.) окреслюють межі потенціалу смарт-спеціалізації регіону задля підвищення їх інноваційної стійкості [4]; Макканн П. (McCann P.) та Ортега-Аргілес Р. (Ortega-Argilés R.) висвітили перші результати впровадження смарт-спеціалізації в країнах Європейському Союзі (далі – ЄС) та оцінили їх вплив на політику згуртованості території [5].

Разом із тим, не зважаючи на досить потужні дослідження питань смарт-спеціалізації, що були розглянутими на рівні європейських країн, потребує чіткого визначення зміст цього поняття та обґрунтування на цьому підґрунті висновків стосовно можливостей використання цього досвіду на території України.

Мета статті. Метою дослідження є визначення змісту та принципів запровадження смарт-спеціалізації як нового для України інструменту регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Розгляд проблематики регіональної смарт-спеціалізації має нетривалу історію, а ідея її створення територіально походить з Європи. Так, у березні 2000 р. Європейська Рада прийняла Лісабонську стратегію (Lisbon Strategy), якою проголосила курс на побудову в ЄС протягом десяти років «найбільш динамічної в світі економіки, що базується на знаннях, здатної до сталого зростання, яка б забезпечувала найбільшу кількість найкращих робочих місць та більше соціальне єднання» [6]. У стратегії наголошувалося на необхідності створення інфраструктури знань, полегшення доступу до інформації, посилення інноваційного впливу на всі сфери діяльності людини та модернізації систем соціального забезпечення та освіти. У 2005 р., задля підвищення ймовірності реалізації цілей стратегії, навіть було створено консультативну групу з провідних європейських економістів, які мали надавати поради керівним органам ЄС щодо того, яким чином знання можуть сприяти сталому розвитку та процвітанню європейських економік. Отже, положення цієї стратегії, незважаючи на те, що терміну «смарт-спеціалізація» в її тексті ще не містилося, підводили до необхідності запровадження принципів смарт-спеціалізації, яка б дозволила реалізувати на практиці всі проголошені цим документом амбітні завдання, чого нажаль досягнуто не було.

Термін «смарт-спеціалізація» з'явився та змістовно сформувався десь у період 2005-2007 рр. та перша його документально закріплена згадка у науковому середовищі відбулася в праці Д. Форей (D. Foray) та Б. Ван Арк (B Van Ark), яку було присвячено механізмам прискореного залучення інновацій та новітніх розробок до країн Європи [7]. З цього моменту можна вважати, що «смарт-спеціалізація» увійшла до наукового інструментарію регіонального й національного управління економічно розвинутих країн світу. Саме тому у тексті нової економічної стратегії «Європа 2020», яку було прийнято в ЄС у 2010 р., «смарт-спеціалізація» вже фігурувала серед інструментів реформування економіки регіону та країни задля активізації процесів розповсюдження технологічних інновацій територією Європи [8]. При цьому наголошувалося на тому, що смарт-спеціалізація є важелем досягнення цілей щодо «інтелектуального, сталого та інклюзивного зростання за рахунок підвищення регіонального та національного потенціалу ЄС у галузі досліджень та інновацій» [8]. Проте теоретичного, методичного та методологічного наповнення означений інструмент на той час ще не містив.

Сьогодні розумна (інтелектуальна) або смарт-спеціалізація розглядається західними науковцями та практичними фахівцями у сфері регіонального управління як концепція інноваційної політики регіону, яка спрямована на стимулювання регіональних інновацій через зосередження зусиль регіональної влади на сильних сторонах та перевагах території, що має

статі запорукою її соціально-економічного зростання та процвітання. Смарт-спеціалізація базується на партнерських відносинах між всіма стейкхолдерами даного процесу – бізнесом, органами державної та регіональної влади, науковими та освітніми організаціями, населенням. Лише за досягнення таких умов можливо отримати позитивні результати для кожної з зацікавлених сторін.

Відповідно до змістовного наповнення S3 Platform [9], в основу стратегії смарт-спеціалізації покладено такі ключові принципи:

1. **Розумне використання ресурсного потенціалу конкретного місця, території** – смарт-спеціалізація ґрунтується на наявних у розпорядженні регіону активах, технологіях і ресурсах, які мають бути максимально корисно використаними для розв'язання конкретних соціально-економічних проблем регіону. Це має стати поштовхом щодо створення та реалізації унікальних можливостей для розвитку і зростання регіональної економіки (перший етап) та економіки країни в цілому (другий етап). *Отже, мають бути чітко визначеними сильні та слабкі сторони, переваги та проблемні аспекти регіону, на підґрунті чого формулюється портфель напрямів зростання економіки регіону, реалізація яких забезпечить розв'язання основних соціальних та економічних проблем регіону та країни.*

2. **Стратегічний підхід до вибору напрямів інвестування та спрямування зусиль на регіональному рівні** – зосередження управлінської та інвестиційної уваги на конкурентних перевагах і реальних потенціалах зростання території, що мають інноваційну складову й забезпечуються критичною масою матеріальних і нематеріальних ресурсів. *Отже, зі всього портфелю напрямів зростання економіки регіону мають бути обґрунтовано обрані ті, що мають високий інноваційний потенціал та інвестиції у які дозволять досягти окупності у найкоротші терміни.*

3. **Залученість стейкхолдерів до процесів прийняття стратегічних рішень** – процес прийняття рішень щодо вибору напрямку діяльності або об'єкта спрямування обсягів інвестицій має стати інклюзивним та інтерактивним через залучення всіх без виключення зацікавлених сторін, і ключовим критерієм тут мають стати інновації. *Отже, всі рішення, що приймаються в межах смарт-спеціалізації мають бути прийнятими не за принципом «зверху-вниз», а колегіально, що забезпечить зацікавленість та відповідальність кожного стейкхолдера у кінцевому результаті. Основним критерієм при прийнятті рішення має стати інноваційна ємність певного напрямку діяльності.*

4. **Широкий фронт інновацій** – стратегія смарт-спеціалізації має одночасно ґрунтуватися на запровадженні всіх без виключення видів інновацій, від техніко-технологічних й до соціальних, у основу чого має бути покладено унікальні соціально-економічні умови території. *Отже, досягнення очікуваних результатів від смарт-спеціалізації регіону буде можливим лише за умови інноваційного розвитку всіх складових регіональної економіки у межах обраного в якості ключового напрямку діяльності.*

5. **Дієва система моніторингу результативності** – смарт-спеціалізація має ґрунтуватися на ефективній системі моніторингу досягнутих результатів і вчасного виявлення відхилень від затвердженого плану, що дозволить у оптимальний для цього час робити коригування та вносити необхідні правки до стратегії та оперативного плану реалізації смарт-спеціалізації. *Отже, процедури смарт-спеціалізації мають ґрунтуватися на механізмі ефективної безперервної оцінки, аналізу та розуміння доцільності прийняття коригуючих рішень щодо результативності обраного плану запровадження смарт-спеціалізації на рівні регіону.*

Слід зазначити, що концепція та стратегія смарт-спеціалізації регіону має бути вбудованою у актуальну Стратегію регіонального розвитку, що необхідно робити на підґрунті детального фахового оцінювання всіх без виключення складових інноваційного зростання економіки регіону, що можливо здійснити завдяки залученню фахових представників та експертів від всіх груп стейкхолдерів. Особливу увагу слід при цьому приділити освітній та науковій сферам регіону, встановити наявний рівень їх інноваційності та прогресивності, потенціал для зростання, визначити їх відповідність обраному напрямку реалізації спеціалізації регіону та встановити потенційні можливості для інноваційного зростання, мобільності і гнучкості відповідно до оперативних задач і потреб стратегії смарт-спеціалізації регіону.

Детальне вивчення підходів до розуміння змісту терміну «смарт-спеціалізація регіону», що на сьогодні сформувалися у зарубіжній та вітчизняній науці, дозволило сформулювати власне бачення, відповідно до якого під «смарт-спеціалізацією регіону» будемо розуміти цілеспрямовану орієнтацію стратегії регіонального розвитку на активізацію конкретних видів економічної діяльності, що мають високий рівень потенціалу зростання та достатнє ресурсне забезпечення, а реалізація яких буде супроводжуватися синергетичним спрямуванням зусиль усіх учасників ринкових відносин, реалізація чого дозволить досягти амбітних цілей щодо інноваційного зростання території, соціального забезпечення населення та досягнення економічної ефективності виробничо-господарської діяльності всіх учасників регіональних економічних відносин.

Отже, виходячи з обґрунтованого нами визначення можна зробити висновок відносно того, що застосування принципів смарт-спеціалізації на регіональному рівні в Україні може стати саме тим рятувальним кругом, що дозволить припинити руйнівний вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на регіональну економіку та розпочати процеси поступової розбудови економіки на рівні регіону та країни. Проте досягти такого бажаного стану можливо виключно на підґрунті створення сприятливого клімату всередині регіонального ділового середовища та запровадження принципів взаємовигідної співпраці всіх стейкхолдерів процесу смарт-спеціалізації регіону.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Стан розвитку економіки України красномовно свідчить про необхідність запровадження докорінних змін на всіх рівнях управління, що має ґрунтовно намітити план здійснення дієвих шляхів і заходів соціального та економічного оздоровлення території. За умов відсутності доступу органів регіональної влади до достатніх обсягів зовнішніх і внутрішніх інвестиційних коштів вихід з ситуації, що склалася можливий виключно через максимальне залучення власних джерел та наявного нагромадженого потенціалу. Саме тому орієнтація регіональної влади на смарт-спеціалізацію території має стати тим «рятувальним кругом», що дозволить оптимізувати зусилля всіх стейкхолдерів на шляху до покращення рівня і якості життя населення, підвищення ефективності функціонування ділового середовища регіону та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності регіону. Проте смарт-спеціалізація не є «чарівною паличкою», при проголошенні намірів запровадження якої все одразу зміниться у кращій бік. У основу досягнення ефективності процедур запровадження смарт-спеціалізації мають бути покладені чітке розуміння змісту цієї управлінської технології, особливостей її використання на рівні конкретного регіону та конкретних граничних меж її запровадження. Саме детальному розгляду означених аспектів і мають бути присвяченими подальші дослідження.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. European Commission. Guide to research and innovation strategies for smart specialisation (RIS3). – Brussels, 2012. – 27 p.
2. Muštra V., Šimundi B., Kuliš Z. Effects of smart specialization on regional economic resilience in EU // *Revista de Estudios Regionales*. 2017. – №110, septiembre-diciembre. – Pp. 175-195.
3. Markkula M., Kune H. Making Smart Regions Smarter: Smart Specialization and the Role of Universities in Regional Innovation Ecosystems // *Technology Innovation Management Review*. – 2015. – №5 (10). – Pp. 7-15.
4. Kristensen I., Teräs J., Wøien M., Rinne T. The potential for Smart Specialisation for enhancing innovation and resilience in Nordic regions // Preliminary report: Policy and literature review. Discussion paper prepared for Nordic thematic group for innovative and resilient regions. – 2017. – November 20. Stockholm.
5. McCann P., Ortega-Argilés R. The early experience of smart specialization implementation in EU cohesion policy // *Eur. Plan. Stud.* – 2016. – № 24. – Pp. 1407-1427.
6. Lisbon European Council. Presidency Conclusions. 23 and 24 march. URL: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00100-r1.en0.htm.
7. Foray, D., Van Ark, B. (2007). Smart specialisation in a truly integrated research area is the key to attracting more R&D to Europe. Knowledge Economists Policy Brief, 1, October. URL: https://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/policy_brief1.pdf.
8. EUROPE 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 3.3.2010. COM (2010) European Commission. URL:

<https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>.

9. What is Smart Specialisation? S3 Platform. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/what-is-smart-specialisation->.

Гончаренко И.Г, Слынько Н.Ю.

СМАРТ-СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ КАК НОВЕЙШИЙ ЭФФЕКТИВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ

Обоснована целесообразность введения в стране новых инструментов регионального роста, наиболее результативным из которых выступает смарт-специализация. Раскрыта история возникновения процедур и автор термина смарт-специализации в европейском пространстве. Определена сущность процесса смарт-специализации региона исходя из практики внедрения этого инструмента в зарубежных странах. Предложено под «смарт-специализацией региона» понимать целенаправленную ориентацию стратегии регионального развития на активизацию конкретных видов экономической деятельности, имеющих высокий уровень потенциала роста и достаточное ресурсное обеспечение, реализация которых будет сопровождаться синергетическим направлением усилий всех участников рыночных отношений, что позволит достичь амбициозных целей инновационного роста территории, социального обеспечения населения и достижения экономической эффективности производственно-хозяйственной деятельности всех участников региональных экономических отношений.

Ключевые слова: смарт-специализация, регион, инновационное развитие, качество жизни населения, региональная экономика.

Honcharenko I.G., Slynko M.Y.

SMART SPECIALIZATION AS THE NEWEST EFFECTIVE TOOL FOR REGIONAL DEVELOPMENT

The expediency of introducing new instruments of regional growth in the country has been substantiated, the most effective of which is smart specialization. The history of the emergence of procedures and the author of the term smart specialization in the European space are disclosed. The essence of the process of smart specialization of the region is determined based on the practice of introducing this tool in foreign countries. It is proposed to understand the “smart specialization of the region” as the purposeful orientation of the regional development strategy towards the activation of specific types of economic activity with a high level of growth potential and sufficient resource provision, the implementation of which will be accompanied by a synergistic direction of efforts of all participants in market relations, which will allow achieving ambitious goals of innovative growth territory, social security of the population and the achievement of economic efficiency of production and economic activities of all participants in regional economic relations.

Key words: smart specialization, region, innovative development, quality of life of the population, regional economy.